11722 ـ شبی که در سورۀ دخان از آن یاد شده چه شبی است؟

سوال

پانزدهم شعبان چه اهمیتی دارد؟ آیا این همان شبی است که سرنوشت هر کس برای یک سال بعد از آن تعیین می‌شود؟

منظور از شب خاصی که در سورۀ دخان از آن یاد شده چیست؟ آیا این همان شبی است که در شعبان واقع شده یا شب قدر است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

شب نیمۀ شعبان مانند دیگر شب‌های سال است و چیزی از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ به ثبوت نرسیده مبنی بر اینکه در این شب سرنوشت یا تقدیر مردم مشخص می‌شود.

مراجعه نمایید به سوال شمارۀ (8907).

اما شبی که در این سخن پروردگار متعال به آن اشاره شده است:

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ (٣) فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ

دخان: ٣ ـ ۴

(ما آن را در شبی مبارک نازل کردیم [چرا] که ما هشدار دهنده بودیم (٣) در آن [شب] هر کاری [به شکلی] استوار فیصله یابد).

این جریر طبری ـ رحمه الله ـ می‌گوید: اهل تفسیر دربارۀ این شب که کدام شب سال است اختلاف کرده‌اند. برخی گفته‌اند آن شب قدر است. از قتاده نقل شده که این شب، شبِ قدر است و دیگران گفته‌اند شب نیمۀ شعبان است. طبری می‌گوید: سخن درست، سخن کسانی است که گفته‌اند منظور شب قدر است. زیرا الله بزرگوار می‌فرماید: زیرا ما هشدار دهنده بودیم. (تفسیر طبری: ١١/ ٢٢١).

و این سخن الله متعال که: در آن هر کاری حکیمانه مقدر شود: ابن حجر در شرح خود بر صحیح بخاری می‌گوید: معنایش

این است که در آن احکام آن سال مقدر می‌شود، و نووی نیز سخنش را همینگونه آغاز کرده گفته است: علما می‌گویند: شب قدر برای این چنین نامیده شده که ملائکه تقدیرها را در آن می‌نویسند زیرا می‌فرماید: در آن هر کاری حکیمانه مقدر شود و عبدالرزاق و دیگران همین را با سند صحیح از مجاهد و عکرمه و دیگران نقل کرده‌اند. توربَشتی می‌گوید: به این سبب قَدْر با سکون دال آمده هرچند که دربارهٔ قَدَر که همراه با قضا می‌آید فتح دال است، تا دانسته شود که منظور آن نیست بلکه منظور تفصیل آن چیزی است که قضا بر آن رفته و اظهار و تعیینش در آن سال است تا آنچه برایشان فرستاده می‌شود مقدار به مقدار حاصل گردد. و شب قدر دارای فضیلتی است والا برای کسی که در آن عمل نیک انجام دهد و در عبادت کوشش کند.

الله تعالی می‌فرماید:

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ (١) وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ (٢) لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ (٣) تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ

قدر: ١ ـ ۴

(ما [قرآن] را در شب قدر نازل کردیم (١) و از شب قدر چه آگاهت کرد (٢) شب قدر از هزار ماه بهتر است (٣) در آن [شب] ملائکه و روح (جبرئیل) به فرمان پروردگارشان برای هر کاری [که مقرر شده] نازل می‌شوند).

که دربارهٔ فضیلت این شب احادیث بسیاری وارد شده از جمله حدیثی که بخاری از ابوهریره ـ رضی الله عنه ـ روایت کرده که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: هر کس شب قدر را از روی ایمان و احتساب به [نماز و عبادت] ایستد گناهان گذشته‌اش آمرزیده می‌شود و هر کس رمضان را از روی ایمان و احتساب روزه گیرد گناهان گذشته‌اش آمرزیده می‌شود (بخاری، کتاب الصوم: ١٧۶٨).